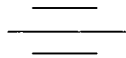

Nemeskürty István írta: „Vitathatatlan, hogy 1541 óta nyelvünk nemzetfenntartó erő.”
Füst Milánnal búcsúzunk a cikk olvasójától:

„Szent e nyelv! S több kincsed nincs neked!
Ne hagyj tehát, hogy elmerüljön, visszasüllyedjen a ködbe,
melyből származott...” (A magyarokhoz)⁵
Minden rajtunk múlik! Ezt tudjuk mondani 2010-ben.

IRODALOM

1. Rubicon 2010/2 -a szabadkőművesekkel foglalkozó tematikus szám; A magyar irodalom története 1849-ig II. jav. Kiadás Bp., 1964. 277-291. p.; Pintér Jenő: A magyar irodalom története Bp., 1928. 94-98. p.
2. Nemeskürty István: A magyar irodalom története 1000-1945. Akadémiai Kiadó, Bp., 1993. 398-399. p.
3. A Pesti Hírlap nyelvőre. Szerk.: Kosztolányi Dezső. (A Pesti Hírlap ajándéka.) Légrády Testvérek kiadása és nyomása. Bp. (É. n.)
4. Nyelvet öltünk! (Interaktív utazó kiállítás Kazinczy emlékére) Vasárnapi Hírek, 2009. júl. 05. (2009/27 16. p.) A Petőfi Irodalmi Múzeum és a Balassa Intézet utazó buszos kiállítást szervezett. A nyelvhasználatot és a nyelvtörténetet játékosan mutatták be. A busz szlovákiai és szlovéniai helyszínekre is ellátogatott.; 2009 a Csillagászat Nemzetközi Éve is volt. Galileo Galilei 400 éve először használt csillagászati távcsövet. 2010-ben megemlékezünk Kosztolányi Dezsőről (1885-1936): 125 éve született és Szabó Lőrincről (1900-1957): 115 éve született. 1635-ben (375 éve) pedig Pázmány Péter megalapította a nagyszombati egyetemet.
5. Nemeskürty István: Magyar Századok. Szabad Tér Kft. 2006. 623. p.

KISS FERENC
nyugdíjas tanár
Tapolca

Emlékeim: naplómat olvasva

Gyermekkorom színhelye a homokbuckákkal, szőlőültetvényekkel, akácokkal, gyümölcsösökkel, száraz füves pusztaságokkal tarkított kecskeméti tanyavilág. A homoki szőlőkultúra megteremtése Wéber Ede nevű svájci tanár érdeme. Innen a „Helvécia” név eredete.

Apai és anyai águ őseim között egyaránt található napszámos, fejjögulyás, aratórészes, csikós, juhászbajtár, kanász, summás, feles bérlő, zsellér, szolgáló. A családok zöme kéziszerszámot használt – sarló, kasza, cséphadaró, ásó, gereblye, vasvilla, széles hátú kapa, keskeny saraboló, metszőkés, rokka, fűrészbak, keretes fűrész, lapát, vályogvető stb. Ekét, szekeret a gazduraméktól lehetett kölcsönkérni. A szállítás legfőbb eszköze a talicska. Gyermekkoromban még a kerékpár is ritkaságszámba ment.

Kisiskolás éveimet (1942–1950) a tanyavilágban voltam kénytelen elfecsérelni. Az írás-olvasás tudományát már az első tanév folyamán hibamentesen, gördülékenyen elsajátítottam. A második tanév végére a számolás négy alapl műveletét is tudtam használni papálcikák igénybevétele nélkül.

Ennyi „tudomány” birtokában már akár a Révai Lexikont is kézbe vehettem volna. Egy tanyai gyerek számára csak az évente megrendezett templomi „búcsú” jelentett némi szórakoztató időtöltést. De könyvekkel itt sem találkoztam.

A hétről hétre dúdolgatott „egyszeregy” dallama, templomi énekek, népdalok szövege csak időhúzásra volt jó. A mondatok gyakori hangos ismételtetése csak a tanító kényelmét szolgálta.

„Elöttem van Észak
Hátam mögött Dél,
Balra a Nap nyugszik,
Jobbra a Nap kél.”
vagy
„Ögyé könyeret möggye’,
Ha nem öszöd tödd e’,
Majd mögöszöd rögge’.”

Az egyetlen tankönyv több tanéven át volt használatban. Vonalzó helyett egyenesre csiszolt botocskát használtunk. A körivet is a botocska elforgatásával szerkesztettük. Szögmérőt nem használtunk. A tanító is csak a méterrudat használta. Megmértük az iskolaudvar szélét-hosszát. A köbméter fogalma csak elvontan rögződött belénk. Az űrmértéket a bögre, kupa, hordó jelképezte.

Vegyteni, természettani ismeretek illusztrálására szolgált az iskolán kívül, a háztartásokban használatos bordóilé, ecetes uborka elkészítése, a must erjedése, a szőlődaráló fogaskerekei, a szőlőprés csavarmentete, a talicska forgó kereke, a lejtős úton felgyorsuló szánkó, a kút-gém működése stb.

Alig tizennégy éves kor beköszöntével a pályaválasztás izgalma borzolta a kedélyeket. A lépten-nyomon fel-felbukkanó „funkcionáriusok” az apáról fiúra szálló kisüzemi kézműves tevékenységek kihalásáról csevegtek. A tanulási környezet sivárságáról, annak felszámolásáról senki nem beszélt. Hogyan lehetne bárkiből is mezőgazdasági „gépszerező”, ha még a kerékpár is ritkaságnak számít környezetében? Talán a párttitkár fogja vezetni, javítani a kombájnt?

Tévesen abban reménykedtem, hogy egy városi gimnáziumban szélesebb látókörű gyakorlati-technikai általános műveltségre tehetek szert. Csalódnom kellett, mert gimnazistaként (1950–1954, Kecskemét) sem találkozhattam laboratóriumi kísérleti eszközökkel. Tornaterem hiányában a testnevelést az utca másik, szomszédos iskola tornatermében gyakoroltuk. A színű főszlós tankönyvek szürke fátyolként nehezítették a továbblépést. Hogyan tovább?

A nyolc plusz négy év elszenvedett „sérélmei” azt sugallták: valami nincsen rendben az iskolarendszerrel. Az „esélyek” kiegyenlítődése helyett az „aki bírja, marja” elve érvényesül. Valamit tenni kellene. Milyen lehet, hogyan képezik ki a pedagógusokat, amikor maguk a pedagógusok is magatehetetlenül nézik a gyermek szorgos igyekezetét, tanulási dührohaimait? Miért nincsenek tanácsadó szponzorok, menedzserek, iskolaszövetségek, egyesületek, társaságok?!

Az Egri Pedagógiai Főiskola biológia-földrajz szakán eltöltött évek (1954–1957) tapasztalatai megkönnyítették a tisztánlátást az iskolarendszer „fonáságait” illetően. A főiskola légköre az ismeretszerzés számomra eddig ismeretlen lehetőségeinek felcsillantását kínálta – preparátumok, metszetek, rajzok készítése; boncolások, laborgyakorlatok végzése.

A nyolc plusz négy év „fonáságai” egyértelműen a gyakorlati-technikai jártasságok, készségek elhanyagolására, hiányára vezethetők vissza. A „gubancot” az okozza, hogy a tanárjelölt nem tömheti meg hátizsákját a főiskolán (egyetemen) használt berendezésekkel, eszközökkel – vagy azok házilag is előállítható szerszámaival.

Napjainkban – a XXI. század első évtizedében – is képtelen az iskolafenntartó önkormányzat pénztökhét biztosítani a gyakorlati-technikai jártasságok, készségek kielégítéséhez szükséges berendezések, eszközök beszerzéséhez, előállításához. Pedig lenne megoldás a

„fonákságok” mérséklésére. Léteznek olyan megoldások is, amiket egy „isten háta mögötti” település pedagógusa pusztai önszorgalomból, pénz hiányában is megvalósíthatna.

Az egyetemek, főiskolák oktatói az előadások tartása, szemináriumok vezetése, labor-gyakorlatok, technikai kísérletek végzése közben gazdag irodalmi jártassággal, kínálattal is felruházhatnák a tanárjelölteket. Az irodalom olyan munkatechnikákat, megfigyelési javaslatokat is kínál, amelyek egy tanyai pusztai iskolájában is kivitelezhetők lennének.

Az irodalom hozzáigazítható a gyerekek sokféleségéhez, képes betölteni a tanácsadó menedzser, szponzor szerepét is. A pedagógusnak nem kell kétségbeesni, ha szaktárgya mellett más tárgyak tanítására is felkéri. Nem kell pénzért zaklatni az önkormányzatot. Elég csak a legközelebbi könyvtárat, könyvesboltot felkeresni.

Könyveken kívül kihez fordulhatna hasznosítható tanácsért egy pusztai pedagógus? Az iskola leggyakoribb „vendége” a tanfelügyelő/szakfelügyelő is inkább „elmarasztal”, mint „javaslattal” merészelne előhozakodni – attól tart, ha „javaslata” nem válna be maradéktalanul, akkor az ő „tekintélye” szenvedhet csorbát.

Képzésem időtartama alatt a legtöbb „hiányérzetet” mégis az éppen használt könyvek, jegyzetek keltették bennem. A tankönyvnek csúfolt főiskolai jegyzetek nem bírták ki az állami vizsgát sem – lapjai szétolvadtak. Egyéb hiányában teljesen „lemeztelenítve”, üres hátizsákkal léptem ki az élet mezejére. A kezemben szorongatott oklevél fekete színénél fogva, inkább „gyászlevél”-hez hasonlított.

A „lemeztelenítés” okozta hátrányok oldása céljából – pályakezdő éveimet megszakítva – kerestem fel a fővárosi munkaközvetítő hivatalt. Érettségizett munkaerőként felajánlottam bármilyen munkakör betöltését. A szerencsés véletlen úgy hozta, hogy a Budafoki úti Épület-elemgyár laboratóriumához kerültem kiegészítő alkalmazottként. A vasbeton elemek feszültségvizsgálatainál segédkeztem.

A munkásszálló szolgáltatásai ingyenesek voltak. Melyik pályakezdő pedagógus dicsekedhet ingyenes szolgálattal férőhellyel? A műszak reggel hattól délután kettőig tartott. Az időbeosztás kedvező alkalmat kínált a fővárosi antikváriumok, könyvtárak, múzeumok, könyvesboltok kínálatának tanulmányozásához.

Az 1860–1900-as évek szépen illusztrált olvasmányos stílusban írt köteteit egybevetve a könyvkiadók legfrissebb kiadványaival, érlelődött meg bennem a fényképezés gondolata. A fényképezés technikáját az OFOTÉRT boltok kínálatát, a Budai Fotóklub, kiállítások, tárlatok látogatása közben sajátítottam el.

Alig egy röpké esztendő leforgása alatt látóköröm jobban kitérült, mint a nyolc plusz négy év iskolai kötöttségekkel terhes, időrabló korszaka alatt. A hátizsákok antikváriumi könyvritkaságokkal megtömve, tarsolyomban rengeteg ötletet felhalmozva hagytam el a fővárost.

Az érlelődés, kibontakozás éveit már szülőföldemen, Kecskeméten éltem át. A Megyei Terményforgalmi Vállalat számlázójaként sajátítottam el a gépírás tudományát. A vonat érkezését követően (ingázó voltam) már reggel hétkor az írógépet tanulmányoztam asztalomon. A környezetem meglepetésére egy hónap alatt elfogadható képességre tettem szert.

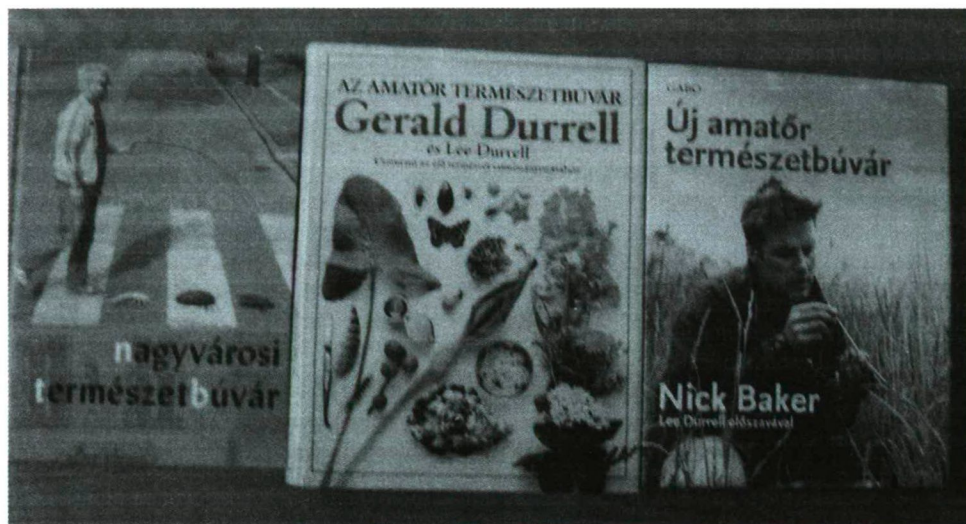
Munkavégzés mellett megszereztem a közgazdasági technikus oklevelet ipari tagozaton. A tanári oklevelet felsőfokú kertésztechnikus oklevéllel egészítettem ki.

Tanulmányaim befejeztével a Halasi úti új gabonátárházhoz kerültem „meős” beosztásba. A gabonaszállítmányok víztartalmát, tisztaságát, hektolitersúlyát vizsgáltam. A kifogásolt árúkat viasszal pecsételt mintáit továbbítottam postai úton. A kecskeméti évek alatt is folytattam az irodalomgyűjtő tanulmányozást, diafelvételeket készítettem levelekről, virágokról, rovarokról.

Tapolcán 1969-ben telepedtem le családotul. Egy badacsonyi kisiskola tanáraként tapasztaltam, hogy a „társaság” legkisebb sejtje a tanár és tanítványai között kialakított viszony-

ban ölthet testet. A tanár „távirányító” szerepben többféle ötletet, megoldást, munkatechnikát, kísérletező, barkácsoló, felfedező tevékenységet nem „utasít”, csak „javasol” a gyermekek számára. A javaslatok közül a gyermek kedvére választhat, miközben kirukkolhat saját tapasztalataival, benyomásaival, élményeivel is. Ha a gyermek megérzi, hogy az ő véleménye is számít valamit, úrrá lesz rajta a tenni akarás, az alkotás „láza”.

A pedagógus legfőbb támasza, segítőtársa, szponzora nem az iskolafenntartó önkormányzat, nem a tanfelügyelő/szakfelügyelő, hanem maga a gyermek. Nyugdíjasan is mosolygós arccal fogadnak az utcán. Névjegykártyával tudatják: „Ha elromlik a fűnyíró, csak telefonáljak a megadott címre.” Íme a lelkes „szponzorok”.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2010. évi előfizetési díjat, amely 2000 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA